

De kracht van Wormerlandse samenwerking

Startnotitie participatiebeleid

Gemeente Wormerland 2024 – 2028

Voorwoord

Gemeente Wormerland wil graag verbonden zijn met haar inwoners. Dit is belangrijk voor een gezonde en gelukkige samenleving. Wij geloven dat een sterke en open relatie tussen de bestuurders en de inwoners nodig is, zodat iedereen zich gehoord en betrokken voelt. Deze gedachte is de basis voor de startnotitie en het participatiebeleid: hoe kunnen inwoners meedoen en meepraten. Het is goed om de kracht en kennis van onze gemeenschap te gebruiken, omdat problemen in de samenleving steeds ingewikkelder worden.

Vanuit het coalitieakkoord is de opdracht gegeven om een visie op participatie te beschrijven. Dit startdocument is de eerste stap naar een nieuw beleid voor participatie in Wormerland. Later werken we het beleid verder uit.

Daarmee zijn we er natuurlijk nog niet. Participatie is vooral 'doen' en daarvan leren. Het is een proces dat steeds beter kan worden.

Ik wens iedereen veel participatieplezier. Laten we samen werken aan een betrokken en verbonden Wormerland.

Rick Ossendorp (portefeuillehouder participatie)

Inhoudsopgave

Voorwoord	1
Leeswijzer	3
1. Inleiding.....	4
2. Visie	6
3. Richtinggevende uitspraken voor beleid	8
4. Contactcommissies	10
5. Uitvoering en proces	11

Leeswijzer

Deze startnotitie geeft een overzicht van de uitgangspunten voor het participatiebeleid. Om u te helpen bij het lezen van dit document, volgt hier een korte leeswijzer:

1. Inleiding

Het document begint met een inleiding. Hier beschrijven we de doelen en hoe we de kern van participatie vormgeven. Ook gaan we kort in op de al opgedane ervaringen.

2. Visie

In dit onderdeel gaan we dieper in op de visie die we nastreven. We lichten de kern van de Wormerlandse visie hier toe.

3. Richtinggevende uitspraken

In deze paragraaf benoemen we de richtinggevende uitspraken. De richtinggevende uitspraken vormen uiteindelijk de kaders voor het participatiebeleid.

4. Contactcommissies

In dit onderdeel lichten we het belang van de contactcommissies bij de vorming van participatiebeleid toe.

5. Uitvoering en proces

In deze paragraaf lichten we de uitvoering en het proces kort toe en sluiten we de startnotitie af.

1. Inleiding

Participatie speelt een belangrijke rol in het bevorderen van een inclusieve en democratische samenleving. Participatie binnen de gemeente is gericht op het vergroten van de betrokkenheid van inwoners bij besluitvormingsprocessen en het stimuleren van actieve deelname aan maatschappelijke activiteiten. In een tijdperk waarin maatschappelijke vraagstukken complexer en meer gelaagd zijn geworden is het van essentieel belang dat diverse stemmen gehoord worden en dat iedereen de kans krijgt om bij te dragen aan de vormgeving van hun leefomgeving.

Participatie richt zich op het wegnemen van barrières die mensen kunnen weerhouden van deelname. Denk hierbij aan; taalproblemen, beperkte toegang tot informatie of een gebrek aan vertrouwen in het systeem. Door middel van gerichte programma's en initiatieven wordt getracht om alle inwoners, ongeacht hun achtergrond of sociaaleconomische status, te betrekken bij het publieke leven.

De nadruk ligt niet alleen op formele inspraakmomenten, zoals verkiezingen maar ook op dagelijkse vormen van participatie. Dit omvat onder andere buurtvergaderingen en samenwerkingsverbanden tussen overheid, bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties.

Participatie leent zich bij uitstek om te kijken wat we breed en integraal samen kunnen brengen aan thema's en wensen om ambities te bereiken en inventariseren wat we samen willen. Het gaat steeds meer om faciliteren en verbinden om zo de communicatie en participatie met de samenleving te intensiveren. Zo werken we samen met de samenleving. Hierdoor krijgt het zelforganiserend vermogen van de samenleving ruimte en vertrouwen om zelf initiatieven te ontplooiën. We houden hierbij oog voor verwachtingsmanagement. Gezamenlijk gaan we aan de slag als partners in de omgeving.

De doelen zijn:

1. Verbeteren van de kwaliteit van lokale democratische processen.
2. Versterken samenwerking tussen gemeente en inwoners.
3. Duidelijkheid geven over proces, rollen, mogelijkheden en beperkingen.

Ervaring in de gemeente Wormerland

De afgelopen jaren is er, zeker in het fysieke domein al ervaring opgedaan met participatie. Het ging hierbij dan vooral om de vormen informeren en adviseren. Met de komst van het participatiebeleid hopen we ook de wat meer actievere vormen van participatie vaker toe te passen. Hieronder worden twee voorbeelden toegelicht waar actievere vormen van participatie zijn toegepast binnen de gemeente Wormerland.

Kindermenu

Vanuit de ambitie om te komen tot een kindergemeenteraad is in de gemeente Wormerland een bijzonder project gestart: de menukaart voor basisscholen. Dit initiatief is bedoeld om meer leerzame activiteiten voor kinderen te creëren.

Het helpt niet alleen om betrokkenheid en welzijn te vergroten, maar is ook een mooi voorbeeld van participatie. Verschillende belanghebbenden, zoals de scholen, de gemeente en welzijnsinstanties werken samen aan een gezamenlijk doel.

De menukaart bestaat uit verschillende activiteiten die scholen kunnen kiezen, zoals:

- Samen werken aan een schone omgeving.
- Een leuke challenge bedenken met je klas.
- Kennismaken met échte Wormerlandse kunst.

Door deze afwisseling is er voor elk kind en elke school iets leuks en leerzaams te vinden.

De menukaart is zo gemaakt dat alle scholen en kinderen er gebruik van kunnen maken. Dit zorgt ervoor dat alle kinderen kunnen meedoen aan waardevolle activiteiten.

G1000 Wonen

Het G1000 Wonen project in Zaanstreek-Waterland is een goed voorbeeld van participatie binnen onze gemeente. Dit project bracht inwoners samen. Ze hebben samen nagedacht over vraagstukken rondom wonen in hun regio. Het doel was om inwoners een actieve rol te geven bij het ontwerpen van hun leefomgeving en het bedenken van oplossingen.

Het project begon met het samenbrengen van 1000 willekeurig gekozen mensen uit onze regio. Deze groep, die een goede afspiegeling was van de lokale bevolking, kwam samen om te praten, ideeën uit te wisselen en oplossingen te bedenken voor woonproblemen. Ze werkten in kleine groepjes, met hulp van begeleiders, om concrete voorstellen te maken. Deze voorstellen hebben ze later gepresenteerd aan beleidsmakers en andere belanghebbenden.

Door willekeurig gekozen inwoners uit te nodigen, zorgde het G1000 Wonen project voor een representatieve, diverse groep deelnemers. Dit heeft ervoor gezorgd dat verschillende stemmen en ideeën binnen de gemeenschap zijn gehoord.

Het project moedigde ook aan dat inwoners actief mee zouden doen bij het nemen van beslissingen over hun leefomgeving. In plaats van alleen informatie te krijgen of om hun mening gevraagd te worden, kregen deelnemers de kans om echt invloed uit te oefenen op het beleid. Door samen te werken aan gemeenschappelijke doelen, werd de band binnen de gemeenschap sterker. Dit heeft gezorgd voor een gevoel van saamhorigheid onder de deelnemers.

Het project benadrukt ook het belang van democratische waarden zoals transparantie, openheid en gelijkheid. Inwoners actief betrekken bij het maken van beleid, versterkt de democratische processen en het vertrouwen in de lokale overheid.

Het G1000 Wonen project laat zien hoe meedoen kan leiden tot betere besluitvorming en een sterkere, meer betrokken gemeenschap. Het is een inspirerend voorbeeld voor onze gemeente.

2. Visie

Participatie gaat verder dan alleen inspraak. Het betekent dat inwoners actief kunnen meedoen door samen te denken, plannen, beslissen en doen. Dit is belangrijk voor een democratische gemeenschap. Als gemeente stimuleren we meer actieve vormen van participatie.

Door participatie en initiatieven van inwoners aan te moedigen, zorgen we ervoor dat het beleid beter aansluit bij de behoeften, belangen en prioriteiten van de gemeenschap. Iedereen wordt, op verschillende manieren, betrokken bij de besluitvormingsprocessen. We willen een open en transparante omgeving creëren waar de input van iedereen wordt gewaardeerd en meegenomen.

De uitgangspunten van de Wormerlandse visie zijn:

- Participatie is altijd *maatwerk*.
- Participatie vraagt om *respect* voor elkaars bevoegdheden, belangen en rollen.
- Participatie is *zinnig* voor de kwaliteit van besluitvorming.
- Participatie zorgt voor een *transparante* overheid.

Participatie is altijd maatwerk

Niet elke situatie is geschikt voor de meest actieve vorm van participatie. Om die reden is maatwerk essentieel. Dit betekent dat voor elke specifieke situatie beoordeeld moet worden welke vorm van participatie het meest passend en haalbaar is. Hierbij wordt onder andere rekening gehouden met de aard van het project, de beschikbare middelen en de betrokkenheid van de inwoners (maatschappelijke impact). Op die manier kunnen we ervoor zorgen dat participatie altijd transparant, effectief en betekenisvol is.

Participatie vraagt om duidelijkheid en respect voor elkaars verantwoordelijkheden, belangen en rollen

In onze gemeente hebben verschillende actoren, zoals inwoners, gemeentelijke ambtenaren, ondernemers en andere belanghebbenden, elk hun eigen *rol en verantwoordelijkheden*. Door deze rollen te erkennen en te respecteren, kunnen we samenwerken en vertrouwen opbouwen. Zo kan iedereen zijn of haar steentje bijdragen aan het gemeenschappelijke doel. Het is ook belangrijk om respect te hebben voor elkaars *belangen*. Wormerland is een diverse gemeenschap met veel verschillende belangen, behoeften en prioriteiten. Door open te staan voor verschillende meningen en belangen, kunnen we besluiten nemen die eerlijk zijn voor iedereen. Iedere persoon en organisatie in onze gemeenschap heeft een unieke rol en kennis die bijdraagt aan het welzijn van iedereen. Participatie vraagt om openheid, transparantie en wederzijds respect tussen de overheid, inwoners en andere belanghebbenden. Door de verschillende rollen te respecteren en te erkennen, kunnen we beter samenwerken en onze gezamenlijke inspanningen effectiever maken.

Participatie is zinvol voor de kwaliteit van besluitvorming

Participatie helpt om betere beslissingen te nemen omdat het verschillende meningen samenbrengt, de betrokkenheid van belanghebbenden vergroot en zorgt voor besluiten die beter passen bij wat onze gemeenschap nodig heeft. Ten eerste brengen inwoners, lokale organisaties, ondernemers en andere belanghebbenden allemaal hun eigen kennis, ervaringen en standpunten mee. Door deze diverse input te verzamelen en samen te voegen met het besluitvormingsproces,

kunnen we een beter beeld krijgen van de problemen en beter geïnformeerde beslissingen nemen. Daarnaast zorgt participatie ervoor dat belanghebbenden zich meer betrokken voelen bij de besluitvorming. Wanneer mensen de kans krijgen om hun mening te geven en mee te denken over beslissingen die hun omgeving beïnvloeden, voelen ze zich meer verbonden met de gemeenschap. Ze zijn dan ook gemotiveerder om bij te dragen aan positieve veranderingen. Ook leidt participatie tot besluiten die beter aansluiten bij de behoeften en belangen van de betrokkenen. Door veel verschillende belanghebbenden te betrekken en naar hun ideeën en meningen te luisteren, kunnen we besluiten nemen die doordachter zijn en op de lange termijn succesvoller.

Participatie zorgt voor een transparante overheid

Participatie helpt om de transparantie van de overheid te verbeteren. Dit gebeurt om verschillende redenen:

1. **Beslissingen met input van inwoners:** participatie zorgt voor directe input van inwoners ten behoeve van besluitvorming door het bestuur. De gemeente moet haar beslissingen en motiveringen duidelijk uitleggen, hetgeen de transparantie vergroot. Het is ook belangrijk dat na afloop van trajecten, inwoners goed op de hoogte worden gehouden over wat er gebeurt met de inbreng en de uitkomst van de trajecten.
2. **Betere controle en verantwoording:** Wanneer inwoners actief meedoen aan besluitvorming, wordt de gemeente beter aanspreekbaar. En helpt mee aan een duidelijker beleidsproces en een vermindering van willekeur.
3. **Meer vertrouwen van inwoners en van overheid in inwoners:** Als inwoners een stem hebben in het besluitvormingsproces, voelen ze zich meer verbonden met de lokale gemeenschap en vertrouwen ze er meer op dat de beslissingen juist zijn. Dit zorgt voor een wederzijdse vertrouwensband.

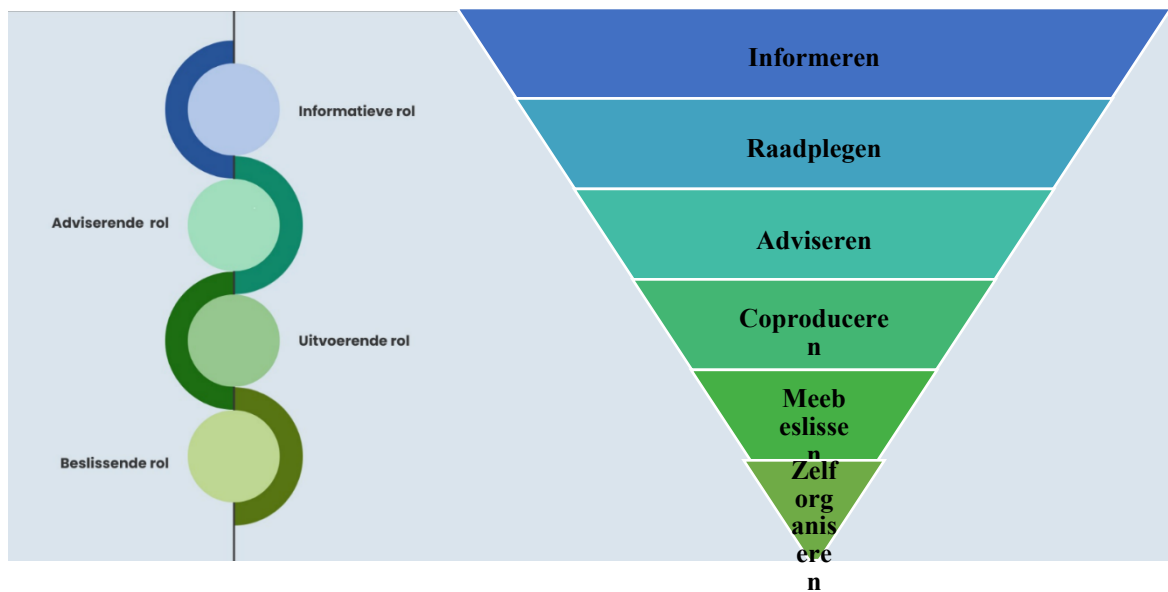
Effecten op de begroting

De doelen in deze startnotitie veranderen de begroting van de gemeente niet veel. Het gaat vooral om anders *denken en doen*. We willen inwoners meer betrekken bij besluitvormingsprocessen en beleidsontwikkeling zonder extra geld uit te geven. Het doel is om een cultuur van openheid, transparantie en samenwerking te bevorderen. Dit betekent dat we de ideeën en meningen van inwoners serieus nemen. Dit vraagt geen grote investeringen, maar een verandering in hoe de gemeente werkt en communiceert. Door participatie onderdeel te maken van ons dagelijkse werk en dit te doen met de middelen die we al hebben, kunnen we dit regelen op een manier die niet veel geld kost. We richten onze aandacht op het ruimte maken voor gesprekken, het luisteren naar verschillende meningen en het nemen van beslissingen gebaseerd op ideeën en meningen van veel verschillende mensen.

3. Richtinggevende uitspraken voor beleid

In dit deel staan de belangrijkste richtinggevende uitspraken voor ons participatiebeleid. Dit is een samenvatting van de onderwerpen uit de vorige paragrafen. We proberen in deze paragraaf de thema's zo op te schrijven dat ze de basis vormen voor de verdere uitwerking van het participatiebeleid voor de gemeente Wormerland.

1. **Participatiepiramide:** De gemeente Wormerland gebruikt de participatiepiramide om te bepalen hoe inwoners kunnen participeren. We streven ernaar om deze piramide van beneden naar boven te bewandelen, waarbij we de meest geschikte manier van participatie kiezen.

2. **Meebeslissen en coproduceren:** In Wormerland willen we meebeslissen en coproduceren meer gaan verkennen en inzetten als vorm van participatie.
3. **Leerproces:** Participatie is iets wat we *leren door te doen*. Daarom is het belangrijk dat we ervoor zorgen dat we ons blijven ontwikkelen. We organiseren één keer per jaar bijeenkomsten (reflectie- en verantwoordingssessies) met inwoners. Op deze manier laten we zien wat we hebben gedaan op het gebied van participatie en we vragen actief naar hun mening. Dit doen we ook binnen de gemeente na elk participatietraject.
4. **Gelijke kansen:** We willen dat iedereen mee kan doen, ongeacht taal, toegankelijkheid of sociaaleconomische achtergrond. Daarom nemen we blokkades weg.
5. **Specifieke doelgroepen:** We vinden het belangrijk om speciale doelgroepen, zoals kinderen, bij het beleid te betrekken.
6. **Doe-democratie:** We moedigen inwoners aan om zelf initiatieven te nemen: de doe-democratie. We willen inwoners, ondernemers en organisaties de ruimte geven voor eigen initiatief, participatie en inspraak. Daarom willen we beter met hen communiceren en goede participatietrajecten starten.
7. **Uitdaagrecht:** We vinden het -inmiddels wettelijk verankerde- uitdaagrecht belangrijk, want participatie is niet alleen de taak van de overheid. We waarderen initiatieven van inwoners die taken van de gemeente willen overnemen omdat zij het beter of goedkoper kunnen. We staan open voor dit recht en het komt terug in het participatiebeleid.

8. **Initiatiefnemers bij projecten:** Bij grote projecten, zoals woningbouw, moet de initiatiefnemer (bijvoorbeeld een aannemer of woningbouwcoöperatie) zorgen voor een goed participatieproces. De gemeente ondersteunt alleen in uitzonderingsgevallen, bij ingewikkelde projecten met grote maatschappelijke impact.
9. **Samenwerken met contactcommissies:** We werken goed samen met contactcommissies om duurzame oplossingen en verbeteringen voor de gemeenschap te vinden.
10. **Inclusief teamwork:** We geloven in de kracht van samenwerken, waarbij belanghebbenden een rol spelen in het bereiken van doelen en het vinden van vernieuwende oplossingen.

4. Contactcommissies

In het participatiebeleid en bij de ontwikkeling ervan wordt aandacht besteed aan de contactcommissies. Deze commissies zijn de 'oren en ogen' van de gemeenschap in vier (dorps)kernen. Ze zijn al langere tijd betrokken bij het opzetten van initiatieven die belangrijk zijn voor hun buurt. Hun ideeën bij de vorming van (participatie)beleid worden gezien als erg waardevol. Op 20 januari 2015 is het 'Protocol Contactcommissies Gemeente Wormerland' vastgesteld. Dit document kunnen we gebruiken als leidraad, maar moeten we ook actualiseren. Hierin is namelijk al een vorm van participatie te herkennen. Informeren en advies vragen passen we al geruime tijd toe bij de contactcommissies.

De contactcommissies van de gemeente Wormerland zijn belangrijk voor het tot stand komen van het participatiebeleid om verschillende redenen:

- *Lokale betrokkenheid.*
- *Informatie-uitwisseling.*
- *Dialogoog en feedback*
- *Eigenaarschap creëren*
- *Maatwerk.*

De contactcommissies zorgen ervoor dat iedereen in de buurt betrokken is bij wat er gebeurt. De commissies bieden ook een plek waar mensen kunnen praten over wat zij belangrijk vinden voor hun buurt. Ze organiseren regelmatig bijeenkomsten waar iedereen welkom is om te praten over ideeën of zorgen die ze hebben over de plannen van de gemeente. Zo kunnen mensen hun stem laten horen en worden hun ideeën serieus genomen.

Door de contactcommissies te betrekken bij het nemen van beslissingen, zorgt de gemeente ervoor dat iedereen zich gehoord voelt en dat de plannen goed aansluiten bij wat mensen belangrijk vinden. Ook zorgen de contactcommissies ervoor dat de manier van meedoen past bij de verschillende buurten in Wormerland, zodat iedereen kan meedoen op een manier die bij hen past.

5. Uitvoering en proces

In deze startnotitie leggen we de basis voor het ontwikkelen van een participatiebeleid dat past de behoeften en belangen van onze gemeenschap. We hebben uitgelegd hoe belangrijk participatie is voor een eerlijke en democratische besluitvorming.

Dit document is een eerste stap in het ontwikkelen van het participatiebeleid. Het benadrukt dat dit beleid geen grote veranderingen in de begroting van de gemeente nodig heeft, maar vooral een andere manier in denken en doen vereist.

Als gemeente willen we een gemeenschap creëren waarin iedereen mee kan praten en zich gewaardeerd voelt. Dit vraagt om actieve betrokkenheid van zowel de gemeente als de inwoners, open communicatie en een cultuur van samenwerking en respect. Dit betekent dat zowel de gemeente als de inwoners actief moeten meedoen, eerlijk en duidelijk moeten communiceren en moeten samenwerken met respect voor elkaar.

De verdere ontwikkeling van het participatiebeleid gebeurt onder andere samen met onze inwoners. We willen steeds kijken wat er goed gaat en wat beter kan, door te evalueren en bij te sturen: *learning by doing*. Op deze manier bouwen we samen aan een sterke en betrokken gemeenschap waarin iedereen zich gehoord voelt.

Het proces voor het maken van het participatiebeleid 'De kracht van Wormerlandse samenwerking' verloopt stap voor stap. Het begint met het maken van deze startnotitie. In dit hoofdstuk leggen we uit hoe dit proces werkt, stellen we de kaders voor het beleid vast en werken we aan het uiteindelijke beleidsdocument dat we aan de raad gaan voorleggen in het eerste kwartaal van 2025.

Opstellen en vaststellen van de startnotitie

Deze startnotitie is de eerste stap in het proces. Het doel van de notitie is om de kaders voor het participatiebeleid vast te stellen. We verzamelen en verwerken de ideeën om een sterke basis te leggen voor de volgende stappen.

Ontwikkeling participatiebeleid

Op basis van de vastgestelde kaders werken we aan het daadwerkelijke participatiebeleid. We bedenken duidelijke maatregelen en acties om de doelen van het beleid te bereiken. Dit betekent bijvoorbeeld het maken van een gereedschapskist met participatie-instrumenten, het maken van een participatieverordening en het ontwikkelen van een communicatiestrategie.

Voorleggen aan de raad

Het participatiebeleid dat uit dit proces komt, leggen we voor aan de raad ter goedkeuring. In dit beleidsdocument komen de richtlijnen en principes te staan die de gemeente gaat gebruiken om inwoners te betrekken bij besluitvormingsprocessen en beleidsontwikkeling. Het beleid biedt ook ruimte voor initiatieven van inwoners.